

його послідні слова. На знак судіїв сю просьбу уділено. Впивши шклянку вина, змішаного з водою, цар промовив дрожачим але чутким голосом:

"Бог нехай буде моїм сьвідком, я пробував робити — що найліпше — для мого краю — ціле моє життя — я був — вязнем — так як і тепер.

"Говори дальше мій сину!" — сказав я до нього додаючи йому відваги і тримаючи його через цілий час за руку.

"Мене — зраджували — дурили — ображували. — О, Господи! Чи я зазнав коли щастя — в моїм життю?"

Червоногвардійці і судії засміялись. Тут і там піднялись голоси: "А що про твою тиранію?" "Що про твою поліцію?" "Що про твій гнет і переслідуванє?" "Що про ті тисячі, вислані на Сибір?"

Екс цар не міг дальше продовжати своїх слів.

Я попросив шерифа, щоби мені позволено почути послідні слова вязня мені самому, без безнастанного перериваня. Судії дозволили на се пів години. За сей час вязень шептав мені слова уриваними реченням, які міг був сказати голосно. Я обіцяв переповісти його слова людям при найближшій нагоді.

"Я — боюсь за війну по війні. Страшне замішанє грозить сьвітові. Борба звіра чоловіка проти ідеального чоловіка. Тільки релігія може спасти людство від знищеня. Росія — великим вульканом. Я бачу — поломінь знищеня і агонії, але також свнтає — нової цивілізації."

Вязень сказав про всі перепонні, які не допустили, щоби він зробив яке велике добро своїм підданам. Вискадав ся, що Росія може відродитись і стати могутчою і сильною лише під мудрою монархістичною управою.

"Смерть Распутіна була великим ударом для мене. Його проста селянська натура була полекшою в фалшивім дволичнім оточенню двора. Він був добрий, простий чоловік, який розумів душу Росії" — сказав мені цар.

Шериф дав знак, що виконання вироку треба доконати. Я держав хрест перед очима цара.

"Майте милосердіє над моєю жінкою і дітьми! Боже помози Росії!" — були послідні слова нещасливого Николі.